המסר לבלינקן: כל עוד יהיו מנהרות 🔒 תושבי עזה לא יחזרו לבתיהם

written by מאיר בן שבת | 29.12.2023

אתגר קשה מצפה לכל מי שמבקש לשרטט חזון ריאלי לרצועת עזה, לעשור הקרוב וכנראה אף לטווח זמן רחוק יותר. הוא יצטרך לבחור בין חזון ללא תקווה לבין תקווה חסרת בסיס. בעמדותיו ביחס ליום שאחרי יצטרך הדרג המדיני בישראל לאמץ את הגישה הריאליסטית, ולהיצמד לנתונים ולעובדות הקשות על היישות המפלצתית שצמחה באזורנו, ונאחזה עמוקות בכל מערכות החיים ושכבות האוכלוסייה. יהיה עליו לפעול מתוך הנחה שלא ניתן לחולל בה שינוי תרבותי עמוק, לפחות בדור הזה. הוא יידרש להציב את הפירוז הביטחוני כתנאי סף לכל מציאות שתתגבש בעזה, להתנגד לכל יוזמה ומהלך שיסכנו זאת ולא לתת אמון במנגנוני פיקוח זרים. הגעת שר החוץ של ארה"ב, אנתוני בלינקן, לישראל בימים הקרובים תספק הזדמנות לתיאום ציפיות עם הממשל האמריקני גם ביחס לכך.

בעוד השיח בסוגיית "היום שאחרי" נסב סביב השאלה "מי יהיה" (ביום שלאחר מיטוט ממשל חמאס), חשובה לא פחות מכך היא השאלה מה יהיה. התשובה הפומבית לשאלות אלה מצד הדרג המדיני בישראל ניתנה על דרך השלילה והדגישה את מה שלא יהיה ברצועה: ממשל חמאס, רשות פלשתינית, יכולות צבאיות שמאיימות על ישראל ומגבלות על חופש הפעולה הביטחוני שלה. כך שרטט הדרג המדיני קווים למסגרת הכללית, אך לא יצק את תוכנה.

למרות הביקורת שנמתחה על כך, טוב עשה הדרג המדיני כשהחליט לדחות את הדיון המעמיק בפרטים. ראשית, כדי למקד את הקשב בלחימה. שנית, כדי שלא ליצור רושם של קוצר רוח והתארגנות לסיומה (ובכך לרפות את ידי כוחותינו ולחזק את תקוות האויב). שלישית, כדי שלא לעורר מחלוקת פנימית. רביעית, כדי לדחות ולהפחית את החיכוך המדיני בנושא זה עם הממשל האמריקני. וחמישית, משום שהקביעה ביחס ל"יום שאחרי" תלויה גם בהישגיה של הלחימה ב"יום שלפני", ונכון לקיים את הדיון בכך מעמדה של כוח, כאשר מחזיקים בנכסים ובמנופים, ולא לפני כן.

שיקום ההרתעה והפירוז הביטחוני הם העיקר

אף שפעולת צה"ל עדיין בעיצומה, נכון לסטות מהקו הזה ולהעמיק כעת באחד ממאפייני "היום שאחרי" דווקא משום שהדיון בו יוכל לספק מענה לאחת הדילמות הקשות בשלב הזה של הלחימה: ההתמודדות עם אתגר המנהור.

תמצית הדילמה: מצד אחד, לאחר המחיר ששילמה ב־7 אוקטובר, ישראל אינה יכולה להרשות את קיומה של רשת המנהרות המפלצתית על כל תכולתה ברצועת עזה. מנגד, כבר כיום המחיר שישראל משלמת על חשיפת הרשת הזו והשמדתה הוא גבוה. המשך המאמץ לחשיפה שיטתית

של המנהרות יאריך את הלחימה, יגבה מחירים נוספים מכוחותינו וגם יגביר את הלחץ המדיני על ישראל. מה לעשות?

כל אזור שבו יש מנהרות יוכרז כאזור לחימה ללא הגבלת זמן. ראשית, צריך להבהיר כי כל עוד יתקיימו מנהרות יימשך מצב הלחימה! נכון להביא (בעיקר את ארה"ב) להסכמה כי קיומן של מנהרות ברצועה סותר את עקרון הפירוז הביטחוני וכי לא ניתן יהיה לאפשר לתושבים הפלשתינים לקיים את חייהם במרחבים שבהם יש מנהרות. משמעות הדברים היא כי מרחבים אלה יוגדרו כ"אזורי לחימה", ומי שיימצא בהם ייחשב אויב ויטופל כך. כל זאת עד לפירוק המנהרות, בלי הגבלת זמן.

המתנגדים לרעיון הזה יעלו, מן הסתם, את שאלת הפתרונות לאוכלוסייה שנמצאת כיום מחוץ לאזורי הלחימה כמצב זמני עד לחזרתה לשגרה.

במציאות אחרת, נוכח התנהלותה של עזה כ"מדינת חמאס" ולאור שיעורי התמיכה הגבוהים בארגון זה ובהתקפה הפראית נגד ישראל, אין מקום לשאלה זו כלל. ואולם, נוכח העמדות הרווחות כיום, יש להניח כי מענה שכזה רק יגביר את ההתנגדות. במקום זאת נכון לרתום את ארה"ב לפתרונות הומניטריים, שיוגדרו ממושכים אך לא קבועים, מחוץ לאזור הלחימה. טיעון נוסף באשר לכך הוא ההרס הקיים ברוב השכונות בעזה. לרוב האוכלוסייה ממילא אין לאן לחזור. מי שרואה את מפעל המנהרות של חמאס שהתבסס על חומרי הבנייה שיועדו למטרות אזרחיות צריך להנמיך גם את ציפיותיו לבינוי ולשיקום בעתיד הנראה לעין. גם בעניין הזה ישראל לא תוכל לטעות שוב.

פורסם בישראל היום, בתאריך 29.12.2023.